

Nekaj bilance

Fran Albrecht

Človeško življenje zavzema dandanašnji čedalje bolj tragične oblike. Ta tragika meji v širokih ljudskih plasteh že na obup. Vseobča negotovost, notranja in zunanja razrvanost, socialna neurenjenost, beda in brezposelnost tisočev in milijonov delovnih ljudi, na drugi strani pa nezaslišano kopičenje bogastva peščice samozvancev in izkoriščevalcev — vse to so kričeči znaki nekih odmirajočih življenjskih oblik. Toda prav ta peščica privilegirancev si na vse kriplje prizadeva, da bi obdržala svoje izjemne pozicije, ki so mogoče samo v tem tradicionalnem propadajočem družbenem ustroju. Zato skuša v kulturno in socialno manj prosvetljenih zemljah odvracati obupane množice od njih najosnovnejših skrbi s tem, da jim glumi neki 'nov' družbeni red, pa naj se zove korporativen ali stanovski — kar je pač samo novo ime za staro zlo! — in pa s tem, da jih do histerije opaja in omamlja z nekim prenapetim nacionizmom in nenaturnim imperijalizmom, med tem ko se v kulturno in socialno višje stoječih narodih boré privilegiranci za svoje postojanke v tako imenovanih demokracijah, ki so pač v današnji obliki samo divje torišče svobodnega in neomejenega izkoriščanja gospodarsko šibkejših, a umsko in delovno ne manj sposobnih plasti, brez vsakršne imperativne notranje vezanosti in odgovornosti napram socialnem in nacionalnem kolektivu svojih narodov. In tam na drugem koncu Evrope z mnogimi žrtvami vzdrževan napor, dati človeškemu sožitju nov red. A žrtev tu in tam, dasi ena, žrtvovana preteklosti in peščici gospodarskih diktatorjev, druga pa živi veri v bodočnost in morda kdaj srečnejšemu življenju potomstva in celote. — Da, današnji zapadnoevropski človek je samo tragična nemočna žrtev, ki životari življenja nevredno življenje, nepotešen in nezadoščen.

Os vsega današnjega življenja je politika. Še nikdar niso bile široke množice tako do dna izpolitizirane, kakor so danes, a še nikdar niso tako malo odločale o svoji usodi. Tam, kjer se niso polastili samo-

oblasti neki zviti in spretni, a v bistvu ne mnogo pomembni demagogi, vodijo v deželah zapadne Evrope politiko v pretežni večini — starci. Starci ne samo po letih, marveč še bolj po duhu in nazorih; ljudje tradicionalnih naziranj preteklega stoletja, brezčutni za dobo in čas.

Ob strani teh anahronizmov pa stoje množice delovnih ljudstev, živo čuteč nesomernost in nepravilnost početja političnih vodij in krmilarjev, boreč se za svoj izraz, kolikor se ga zavedajo in kolikor jim je sploh dovoljeno, boriti se — a v osnovi nezmožne, dati svojemu izrazu adekvaten poudarek.

Takisto ob strani — in to je morda še usodnejše — stoji današnja mladina, ali vsaj najboljši del te mladine. (V mladini, ki je prišla do oblasti v nemškem in italijanskem fašizmu, ne morem videti najboljšega dela današnje italijanske in nemške mladine.) Mladina stoji ob strani in ne trka več na vrata starcev, kakor je trkala v minulem stoletju Ibsenova mladina. Današnja mladina ve in čuti, da organski razvoj, v katerega tako obupno verujejo starci, dandanes ni več mogoč. Zaveda se, da svet starcev ni njen svet. V sebi nosi vizijo novega sveta. Zato se je današnja politika starcev ne tiče.

In prav je tako. Naloga sodobne mladine morda še ni, oficijelno posegati v tok stvari. Njena naloga je predvsem delati na znotraj, študirati, oblikovati se in pripravljati z odgovornostjo in požrtvovalnostjo za čas, ki gotovo ni več daleč. Mimo vsega tega pa je vendar že danes vidno, da mladina prihaja, da je jela aktivno in z elanom mimo in preko oficijelne politike starcev soodlojučno posegati v javno življenje in se s tem čedalje vidneje uveljavljati.

Vem, mnogo jih je, ki obupujejo in zdvajajo nad današnjo mladino zaradi njene navidezne neodpornosti in pasivnosti. Po vsej priliki pa je to jadikovanje precej neopravičeno. Vsaj pogled na današnjo slovensko akademsko mladino, ki pač nosi na sebi vse vidnejše znake sodobne zapadnoevropske mladine, mi veli to.

Meni se zdi docela pravilno, če se je ta mladina zadnji čas otresla hrupnih in bučnih, a v svojem bistvu tako zelo jalovih in brezplodnih političnih manifestacij in demonstrativnih protestov. Kaj bi mladina s politiko starcev? Križ čeznjo! Študirati, izobraževati se in pripravljati za čas. Ustvariti sebi in svojim tovarišem čim ugodnejše socialne pogoje za študij in delo, da bo stopil na plan zdrav in čvrst rod, ko ga pozove ura. Netiti in krepiti zavest in vero v nevernem narodu, iskati novih virov življenskih možnosti socialno izplenjenemu ljudstvu, najti v času prisilne neaktivnosti zadostitve kulturnim potrebam slovenskega občestva.

Zdi se mi, da slovenska akademska mladina pravilno doumeva poziv trenutka. Če motrim njeno delo, vidim v njem premišljen načrt, malone program. V čem je ta program? Brez nabuhlih fraz in hipernacionalističnih ekstaz, brez demagoških vab in neustvarljivih obljub je njen program skromen in preprost. Želje in potrebe slovenskega delovnega ljudstva so njen program, — kakor je to dobro in točno izrazil danes nemara najboljši slovenski politični list, ki izhaja — v Dolnji Lendavi in se imenuje „Ljudska pravica“. Delovno ljudstvo torej in ne meščanstvo, ustvaritev nove demokracije, demokracije kmeta in delavca. Da je tej mladini pri njenem delu izhodišče njen lastni narod, da si je torej v celoti osvojila samoumevno slovensko stališče in ne kakih meglenih teorij, je samo prirodno in pravilno. S tem pravilnim programom pa se je ta mladina zelo vidno odstranila od danes vladajočih meščanskih programov.

Želja in potreba prekmurskega ljudstva, ki je zahteva in pravica, ne pa prošnja in miloščina, je napotila prekmurske akademike, da so v letošnjem letu pričeli žilavo in premišljeno borbo za svojo gimnazijo. Želja in potreba slovenskega naroda je velela celokupni slovenski akademski mladini njeno vztrajno, preudarno, odločno in možato prizadevanje za slovensko vseučiliško knjižnico, prizadevanje, ki bi moralo — pa najsi je ta ustanova morda še kje za gorami! — služiti za posnemanja vreden vzgled vsem našim omahljivim in popustljivim političnim ljudem. Z nadaljno borbo za popolno izgraditev svoje univerze, izpopolnitev medicinske fakultete, bolnice in klinik — si je ta mladina smotrno začrtala svojo delovno petletko.

Res, preveč tvaren in prebutalen je čas, da bi se danes mladi duhovi vdajali nekemu misticizmu in romantiki, pretežak in pretrpek je, da bi se trli samo za neke abstraktne dogme in teoreme, v katerih se tako rada uri šolana mladina, preveč je v tem narodu konkretnih kulturnih in socialnih potreb, ki strastno kriče po izlečitvi, da se ne bi strnile vse žive, aktivistične in res progresivne mlade sile v eno samo neprobojno fronto bodočnosti; fronto mladine zoper jalovo fronto starcev, mimo in preko nje. Vsekakor pa je ta praktično-realistična preusmeritev slovenske mladine in njen pretehtani izstop v zadnjem času med najrazveseljivejšimi in najpozitivnejšimi postavkami v neaktivni bilanci našega kulturnega in javnega življenja v letošnjem letu.

Zavest, da sta danes samo dva tabora na svetu — tabor starcev, ki izumira, in tabor mladine, ki je že tu — in pa, da mladina še nikdar in nikoli na svetu ni bila končno poražena, mora današnji slovenski mladini okriljati njeno vero v zmago.